

والنتین کاتاسانوف (Valentin Katasonov) پروفیسور، دکتر علوم اقتصاد، مدیر مرکز پژوهش‌های اقتصادی «سرگئی فیودورویچ شاراپوف» روسیه
مترجم: ا. م. شیری

در باره جنگ جهانی سوم و پرداخت غرامت‌های آینده حسابها را صربستان باز می‌کند.

<http://www.fondsk.ru/news/2014/10/26/o-tretej-mirovoj-voine-i-buduschih-reparaciiah-schet-otkrvaet-serbia-20122.html>

۱۳ عقرب ۱۳۹۳

امروزه اغلب شنیده می‌شود، که دنیا در آستانه جنگ جهانی سوم قرار گرفته است. برخی‌ها بر این باورند، که این جنگ آغاز شده و تاریخ شروع آن را ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱، یعنی زمانی می‌دانند، که اقدامات تحریک آمیز در نیویورک موجب شد تا آمریکا به بهانه دروغین «جنگ با تروریسم بین‌المللی» به افغانستان حمله کند. برخی‌های دیگر نیز به تاریخ پیشتر اشاره نموده و تجاوز ناتو به یوگسلاوی در ماه مارس سال ۱۹۹۹ را تاریخ شروع جنگ جهانی سوم ذکر می‌کنند. هم‌اکنون حوادث اواخر قرن بیستم یوگسلاوی در اوکراین تکرار می‌شود. روند جنگ جهانی اعلام نشده سوم شدت می‌گیرد.

و زمان تدارک «پوتسدام جدید»، یادآور کنفرانس سال ۱۹۴۵ پوتسدام که پرداخت غرامت در قبال ویرانی‌ها و خسارات وارده توسط کشورهای متجاوز فاشیستی به اتحاد شوروی و سایر کشورها مسئله عمده آن بود، فرامی‌رسد.

هیئت نمایندگی اتحاد شوروی در کنفرانس پوتسدام رقم خسارات وارده در اثر جنگ به کشور خود را اعلام کرد. طبق اسناد رسمی، در این جنگ ۱۲۸ میلیارد دلار خسارات اقتصادی و در مجموع، ۳۵۷ میلیارد دلار به ارزش دلار سال ۱۹۳۹ به اتحاد شوروی خسارت وارد شده بود. برای مقایسه، لازم به ذکر است که اتحاد شوروی در طول همه سالهای جنگ فقط ۱۱ میلیارد دلار طبق برنامه لند-لیس کمک دریافت کرد.

تدارک حساب جدید باید بشکل اجماع بین‌المللی «کتاب سفید» صورت بگیرد و خود این می‌تواند مبنای حقوقی بین‌المللی برای پرداخت غرامتی باشد که باید متجاوزان آمریکایی و متحدان ناتوئی آن بپردازند.

کارهای مشخصی در خصوص برآورد خسارات جنگ جهانی سوم بعمل می‌آید. مثلاً، دولت سوریه اعلام کرد، که میزان خسارات اقتصادی این کشور در اثر جنگ مخالفان مسلح (تحت حمایت واشنگتن) تا پایان سال ۲۰۱۳ به ۱۴۴ میلیارد بالغ می‌شود، که با درآمد ناخالص ملی سه سال سوریه برابر است. یقیناً، میزان خسارتها در سال ۲۰۱۴ نیز افزایش یافته است.

پس از بمبارانهای ناتو در سال ۱۹۹۹ در یوگسلاوی «کتاب سفید» در سه جلد آماده شد، اما امروز اتفاقاً تهیه «کتاب سفید» بین المللی بر پایه متدولوژی واحد، با بهره گیری از کارشناسان و اطلاعات همه کشورهای ذینفع به وظیفه مبرم بدل شده است. معمولاً از عبارت پرداخت غرامت، جبران خساراتی مستفاد می شود که در نتیجه عملیات نظامی به کشورها وارد می آید. در شرایط معاصر خسارتهای فقط به اقدامات نظامی محدود نمی شود. لازم است خسارات وارده در اثر تحریمها و محاصرات اقتصادی، عملیات خرابکارانه، جنگ اطلاعاتی و اشکال دیگر تجاوز نیز لحاظ شود. اعمال نظارت دائمی بر خسارتهای ضرورت دارد (چنین نظارت مستمری را کمیسیون فوق العاده دولتی اتحاد شوروی در سالهای جنگ کبیر میهنی اعمال می کرد).

فصل اول «کتاب سفید» بین المللی باید شامل حساب صربستان بمثابه اولین قربانی جنگ جهانی سوم باشد.

***

بخش اصلی خسارات صربستان را زیانهای ناشی از تجاوز نظامی آمریکا و ناتو از روز ۲۴ مارس تا ۱۰ ژوئن سال ۱۹۹۹ تشکیل می دهد. ارقام اصلی را یادآوری می کنیم. یوگسلاوی ۳۵۰۰۰ بار مورد حمله هوایی قرار گرفت و ۱۰۰۰ جنگنده و بالگرد در این حملات شرکت داشتند؛ بیش از ۱۰ هزار موشک بالدار، ۷۹ هزار تن مواد منفجره (از جمله آنها، ۱۵۶ بسته حاوی ۳۷۴۴۰ بمب خوشه ای ممنوع طبق موازین بین المللی) پرتاب گردید. بمبارانهای جنون آمیز با استفاده از مهمات محتوی اورانیوم رقیق شده انجام گرفت.

خسارات مستقیم مادی. در روند بمبارانهای ناتو، که تحت فرماندهی کلارک، ژنرال آمریکائی انجام گردید، در حدود ۲ هزار نفر شهروند یوگسلاوی کشته و بیش از ۶ هزار نفر مجروح گردید، نزدیک به ۵۰ کارخانه و مؤسسه تولیدی، ۱۸ نیروگاه برق، ۳۴ پل، ۵۰ بیمارستان و درمانگاه، ۴۸۰ مدرسه، کالج و دانشگاه ویران گردید. در حدود ۶۰۰ نفر از کار محروم شدند. بر اساس برآوردهای مختلف، جمع کل خسارات مستقیم مادی بین ۳۰ تا ۱۰۰ میلیارد دلار در نوسان است.

آسیب های زیست محیطی. عواقب ناشی از حملات ناتو به مجتمع صنعتی پانچوا: کارخانه تولید ازت، پالایشگاه نفت و مجتمع پتروشیمی، ملموس ترین آنها بودند. مواد شیمیائی مسموم کننده و ترکیبات آن به هوا، آب و ریشه ها رسوخ کرد و سلامتی مردم و نظام زیست محیطی سرتاسر بالکان را در معرض خطر قرار داد.

هوا در اثر دود حاصل از سوختن مواد سمی مجتمع های نفتی مسموم گردید، رود دانوب و سایر رودخانه ها با نفت مخازن منفجر شده در اثر بمبارانها مسموم شدند، تعدادی از دریاچه ها (دریاچه اسکادار، بزرگترین آنها) و دریای آدریاتیک آلوده شدند. لپاسووا میلیچ اویچ، وزیر بهداشت جمهوری صرب اعلام کرد: «کارخانه های شیمیایی ما را حتی آدلف هیتلر بمباران نکرد! ناتو ضمن نابود کردن رودخانه ها، مسموم کردن فضا، قتل مردم کشور، با آرامش خیال این کار را می کند. جدیدترین تسلیحات روی مردم ما مورد آزمایش قرار می گیرد». در نتیجه استفاده از بمبهای آغشته به اورانیوم، اراضی بسیار وسیعی با رادونوکلئید آلوده شد، بیماریهای سرطانی بحد قابل ملاحظه ای افزایش یافته است.

خسارتهای غیرمستقیم- زیانهای مرتبط با توقف تولید، بیکاری، از دست رفتن درآمدها. این نوع ضرر و زیانها بدین سبب افزایش یافت که کشور پس از بمبارانهای سال ۱۹۹۹ با یغماگری کمپانیهای غارتگر غربی مواجه گردید و دارائی های باقیمانده را به پیشیزی خریدند. در نتیجه، ۲ و نیم میلیون نفر شهروند صربستان از امکان معیشت محروم شدند. بیکاری در صربستان بمرز ۴۰ درصد نیروی کار کشور رسید. کاهش تولید فقط در سال ۲۰۱۴، ۳ و نیم درصد بود. هیچیک از رهبران بعد از تجاوز سال ۱۹۹۹ صربستان هیچ برنامه ای برای توسعه کشور نداشتند. همه چیز بدریافت «کمک» غربی منوط شده بود. و آن نیز هرگز تحقق نیافت. صربها را بسادگی فریب دادند.

ضرر و زیانهای کشورهای همجوار صربستان را که مناسبات تنگاتنگ اقتصادی با آن داشتند، باید به خسارتهای غیرمستقیم اضافه کرد. طبق ارزیابی «اکنومیست انتلیجنس یونیت» لندن- گروه تحلیل و بررسی معتبر مشغول به مسائل اقتصادی، ضرر و زیان کشورهای همسایه یوگسلاوی در اثر جنگ سال ۱۹۹۹، ۸ میلیارد دلار برآورد شده بود. در اینجا، هم خسارتهای مستقیم مالی، هم کاهش سرمایه گذاری خارجی و هم کاهش درآمد ناخالص ملی در اثر تحریم اقتصادی لحاظ می شود.

***

تا بحال در غرب حتی نمی خواستند سخنی در باره جبران حداقل جزئی خسارات وارده به صربستان در اثر تجاوز نظامی بشنوند. گاهی اوقات ارقامی در خصوص کمک اقتصادی غرب به صربستان ذکر شده است، که ادعا می شود برای بازسازی اقتصاد تخریب شده اعطا گردیده است. اما همه اینها فریب محض است. آن پولهایی که آمریکا و اتحادیه اروپا در قالب «کمک» به صربستان فرستادند، عملاً برای حمایت مالی از شرکتهای چند ملیتی غربی صرف شدند. جمعیت صربستان هیچ غرامتی دریافت نکرده است.

در سال ۲۰۱۴ تغییرات مهمی در سیاستهای جهانی روی داد. در متن این تغییرات، بلغراد از قطعنامه ضد روسیه شورای امنیت سازمان ملل متحد راجع به شبه جزیره کریمه پشتیبانی نکرد و به فشار واشنگتن، که خواستار پیوستن به تحریمها علیه روسیه شده بود، تن نداد. دعوت از ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه به جشن هفتادمین سالگرد آزادی بلغراد از زیر سلطه اشغالگران فاشیست در ۱۶ نوامبر سال ۲۰۱۴ نیز از اهمیت بزرگی برخوردار بود. بنظر می رسد، دولت صربستان باین نتیجه رسیده است که اعلام حساب خسارتهای دو دهه گذشته را به غرب شروع کند. بلغراد هر چند با تزلزل، اما به انجام این کار دست زده است. در ماه مه سال ۲۰۱۴، رئیس جمهور صربستان، **تومیسلاو نیکولیچ** در شورای امنیت سازمان ملل متحد اعلام کرد، که میزان خسارت بمبارانهای ۷۸ روزه ناتو در سال ۱۹۹۹ را برآورد می کند. **نیکولیچ** در اجلاس شورای امنیت سازمان ملل متحد گفت: «من شاکی نیستم و پرداخت غرامات جنگی بمفهوم سنتی آن را تقاضا نمی کنم، اما تا زمانیکه رئیس جمهور صربستان هستم، مسئولیت شما در جبران خسارتهای عظیم و آسیب های جبران ناپذیر وارد آمده به تأسیسات غیرنظامی ما و در کل، به اقتصاد ما را یادآوری می کنم». میزان خسارتهای دهها میلیارد دلار برآورد می شود.

درخواست تأدیه غرامت می تواند ابزار مهم سیاست خارجی در شرایط معاصر باشد. در سال ۱۹۲۲ در کنفرانس جنوا، غرب با طرح درخواست پرداخت وامهای دوره تزار و حکومت موقت بالغ بر ۱۸ و نیم میلیارد روبل طلا، سعی کرد روسیه شوروی را بزانو درآورد. در این حال، مسکو حساب خسارات وارده در اثر تجاوز مسلحانه و محاصره اقتصادی بمبلغ ۳۹ میلیارد روبل طلا را در مقابل متحدان سابق آنتانت طرح نمود. این امر باعث تعدیل حرص و طمع «شرکای» روسیه گردید. درخواست تأدیه غرامت نقش بزرگی در آن ایفا کرد، که دو سال پس از جنوا، دوره برسمیت شناختن دیپلماتیک اتحاد شوروی آغاز گردید. فراگیری از این تجربه مفید است. استدلال پولی را غرب خیلی زودتر از اتکاء به اصول برابر حقوقی، عدالت یا حقوق بشر می فهمد.